
Het gebruik van wiki's in het onderwijs

Cindy De Smet
Lector Media Hogeschool Gent

1. Achtergrond
2. Wikipagina
3. Unieke eigenschappen
4. Het bekendste voorbeeld: Wikipedia
 - 4.1. Artikel
 - 4.2. Bewerk
 - 4.3. Geschiedenis
 - 4.4. Overleg
 - 4.5. Zandbak
5. De anderen
6. Inhoud
7. Voor de hand liggende toepassingen
8. Minder voor de hand liggende toepassingen
9. Enkele concrete voorbeelden
10. Een wiki aanmaken
 - 10.1. Is een wiki de juiste werkvorm?
 - 10.2. Het opzetten
11. Besluit
12. Literatuur

Krachtlijnen

In dit artikel behandelen we het gebruik van wiki's in het onderwijs. Een wiki is een toepassing op het internet, waarbij gebruikers de mogelijkheid hebben om via een webbrowser zelf inhoud toe te voegen, aan te passen of te verwijderen. Deze werkvorm is relatief nieuw binnen het onderwijs, zodat er weinig Nederlandstalige concrete voorbeelden en informatie beschikbaar zijn. De meest bekende wiki is ongetwijfeld de gratis encyclopedie Wikipedia, waarop we onder meer in punt 4 nog terugkomen.

Aan de hand van concrete voorbeelden situeren wij in dit artikel de achtergrond, de werkwijze, de basiscomponenten en de unieke eigenschappen van een wiki.

Om een wiki succesvol op te starten, moet men rekening houden met een aantal aspecten, zoals de structurering van de inhoud, de begeleiding en evaluatie van de leerlingen, enz. Afhankelijk van de gekozen software, kunnen de installatie en de technische context eenvoudig zijn, maar het kan ook behoorlijk complex uitvallen, zodat ondersteuning van een ICT-coördinator noodzakelijk is.

Het artikel wil een leidraad zijn voor wie meer wil weten over een wiki als bron, maar ook voor wie een wiki als werkvorm binnen het onderwijs wenst te gebruiken. In het artikel vind je voldoende aanknopingspunten op het internet om zelf van start te gaan.

■ 1. Achtergrond

wat is een wiki?

Een wiki heeft drie betekenissen¹:

- het is een toepassing op het internet waarbij gebruikers de mogelijkheid hebben om via een webbrowser zelf inhoud toe te voegen, aan te passen of te verwijderen;
- de software die gebruikt wordt om deze toepassing te realiseren, ook de 'wiki-engine' genoemd;
- de inhoud die via een wikitoepassing geproduceerd wordt.

Omdat wiki met een hoofdletter 'W' naar een productnaam kan verwijzen, zullen we wiki in dit artikel zonder hoofdletter schrijven om verwarring te vermijden.

De term 'wiki wiki' is afkomstig uit het Hawaiaans en betekent 'snel', 'vlug' of 'beweeglijk'.² Deze naam werd bedacht door de Amerikaan Ward Cunningham (vandaag werkzaam bij Microsoft). In maart 1995 zette hij de eerste wiki op (ook bekend als The Portland Pattern Repository).³ Soms wordt er naar deze wiki verwezen als WikiWikiWeb, WardsWiki of Wiki (met hoofdletter). In een interview met Channel 9 (een speciale website voor gebruikers van Microsoft-producten) vertelt Cunningham dat het idee voor een wiki ontstaan is uit noodzaak voor gebruikersondersteuning bij een technisch project. Omdat hij dit zelf niet kon organiseren, besloot hij dat de 'community' of gebruikersgemeenschap (mensen die via het internet over een bepaald onderwerp samenwerken en communiceren) dit beter zelf kon beheren ("let the community organise it").⁴

■ 2. Wikipagina

een woordenboek
met linken

Een belangrijke concept binnen een wiki is de wikipagina. Een nieuwe wiki zou men zich kunnen voorstellen als een groot woordenboek met alleen een kaft. Zodra je één woord aanmaakt (bv. 'onderwijs'), staat er in wikitermen een 'wikipagina' in het woordenboek. Elke nieuwe wikipagina zal een nieuw woord in ons woordenboek zetten. In tegenstelling tot de papieren versie zijn alle woorden in een wiki verbonden via links (door bv. binnen een internetpagina op een woord te klikken, kan men automatisch op een andere internetpagina terecht komen, dit noemt men linken). Linken is een belangrijk onderdeel van een wiki. Zo kan de wikipagina 'onderwijs' linken naar 'onderwijskunde', 'leerkracht' of 'universiteit'. 'Leerkracht' zou dan op haar beurt kunnen linken naar 'leerling', 'huiswerk' of 'directie'.

■ 3. Unieke eigenschappen

Open

Een wiki is een open systeem. Meestal kan iedereen die dat wil, aan de wiki meewerken. Via een rechtensysteem (dat eventueel via een login en een wachtwoord afgedwongen kan worden) kan men de toegang gedeeltelijk of volledig beperken.

Dynamisch groeimodel

Wikipagina's kunnen naar elkaar verwijzen. Het is niet noodzakelijk dat de wikipagina waarnaar verwezen wordt, al effectief bestaat. Zo kan ik de pagina 'onderwijs' aanmaken en een link leggen naar 'leerkracht', zonder dat deze laatste al bestaat. Een latere invulling van een wikipagina behoort dus tot de mogelijkheden.

Eenvoudige opmaak

De opmaaktekens voor een wiki zijn beperkt, zodat het opmaken van tekst eenvoudig en snel aan te leren is.

Unieke namen

Een wiki werkt niet met een mappenstructuur, maar met unieke namen voor wikipagina's (of woorden in ons woordenboek). In ons voorbeeld is er dus geen hoofdmap 'school', met daaronder de submappen 'leerkracht' en 'leerling'. 'School', 'leerkracht' en 'leerling' zijn elk afzonderlijke wikipagina's zonder enige hiërarchie.

Traceerbaar

Ondanks het open karakter, biedt een wiki voldoende mogelijkheden om alle gedane wijzigingen te traceren en dus ook te controleren of eventueel actie te ondernemen (zoals de mogelijkheid om de vorige versie te herstellen).

■ 4. Het bekendste voorbeeld: Wikipedia

↳ *Open cursussen,*
p.xx

Wikipedia
encyclopedie

Wikipedia is een project van de Wikimedia Foundation (wikimediafoundation.org), een internationale non-profitorganisatie die als doel heeft de groei, de ontwikkeling en de distributie van gratis en meertalige content te ondersteunen. Om dit te financieren, doet Wikimedia een beroep op giften.

Wikipedia is een encyclopedie die gratis raadpleegbaar is en een naslagwerk waarin (tot op heden) iedereen die dat wil, zelf kan aanvullen en verbeteren.

De Nederlandstalige versie⁵ (nl.wikipedia.org) bevat momenteel meer dan 100.000 artikels. De Engelstalige versie is het grootst, met bijna 800.000 artikels (eind oktober 2005). In totaal zijn er meer dan 1.500.000 artikelen te vinden op Wikipedia, die geschreven zijn in bijna 200 verschillende talen.

Wikipedia ontstond vrij toevallig uit Nupedia⁶, een gratis en webgebaseerde encyclopedie. Om met professionele encyclopedieën te concurreren, mochten op Nupedia⁷ alleen experts schrijven. De meeste onder hen hadden zelfs een doctoraatsdiploma. Een auteur werd geselecteerd voor een artikel, in tegenstelling tot de vrije bijdrage op Wikipedia. Vóór men tot publicatie overging, moest elk artikel een lang redactioneel proces ondergaan. Omdat het schrijfproces zo langzaam verliep, werd Wikipedia opgestart om auteurs toe te laten samen een nieuw artikel voor te bereiden. In tegenstelling tot Nupedia vond Wikipedia snel veel auteurs en het nieuwe en open systeem begon een eigen succesvol leven te leiden. Nupedia werd stopgezet na de publicatie van 24 artikels.

makkelijk toegan-
kelijk

De toegang tot een wiki is erg eenvoudig. Het enige wat men nodig heeft, is een computer met een browser (bv. Internet Explorer, Firefox, Safari, enz.) en een internetverbinding. Er is dus geen extra software nodig om de inhoud van een wiki te wijzigen. Bovendien werken de meeste wiki's op dezelfde manier.

4.1. Artikel

Figuur 1 : artikel 'Onderwijs' uit Wikipedia

artikel schrijven

In Figuur 1 herkennen we vier tabbladen: artikel, overleg, bewerk en geschiedenis. We nemen als voorbeeld de wikipagina 'Onderwijs' uit Wikipedia.⁸ Onder het woord 'artikel' staat de term die uitgelegd wordt. In dit geval dus 'Onderwijs'.

4.2. Bewerk

Figuur 2: bewerkingspagina 'Onderwijs' uit Wikipedia

artikel overleg bewerk geschiedenis Aanmelden en inloggen

Bewerkingspagina: Onderwijs

[[Afbeelding:School.jpg|thumb|300px|right|School in [[Guatemala]]]]
 Het '''onderwijs''' wordt gebruikt voor het overbrengen van kennis en vaardigheden in een school situatie.

== Inleiding ==
 Het is equivalent met het woord educatie, wat meer voor onderwijs aan volwassenen gebruikt wordt. Binnen bedrijfsleven en overheid zijn de termen cursus (voor het verkrijgen van kennis) en training (voor het verkrijgen van vaardigheden) gebruikelijk. De wetenschap die het onderwijs bestudeert, wordt de [[onderwijskunde]] genoemd.

Naast kennis en vaardigheden speelt ook het overdragen van houding, manieren, normen en waarden een (meestal secundaire) rol.

Onderwijs begint bij de geboorte <!--volgens wie? noemen of weglaten! (volgens sommigen reeds voor de geboorte)-->en is een levenslang proces. Voor velen is de praktijk van het alledaagse leven veel leerrijker dan formeel schoolonderwijs ([[Mark Twain]]: ''Ik heb nooit de school mijn leren in de weg laten staan''). Dit zogenaamde buitenschools leren is vaak invloedrijker dan het leren in een school situatie.

Het woord 'school' is afgeleid van het Griekse σχολή, wat vrijetijd betekent. Dit komt doordat in de tijd van zowel de Grieken als de Romeinen echt onderwijs, het naar school gaan, was weggelegd voor degenen die niet hard op het land moesten werken. Mensen met vrijetijd konden onderwijs genieten. Vandaar dat het nu nog steeds school wordt genoemd: in principe heeft iedereen hier de tijd eraartoe te gaan.

== Historische achtergrond ==

Onderwijs in haar huidige vorm, en het dubbelzinnige karakter ervan ([[disciplinering]] en [[emancipatie]]), vindt zijn oorsprong in het tijdperk van [[de Verlichting]]. Franse Verlichtingsfilosofen zoals [[Jean-Jacques Rousseau]] stonden aan de bakermat van een onderricht dat de nijvere [[burgerij]] moest helpen in hun maatschappelijke opgang.

In de overgangsfase van het [[Ancient Régime]] tot ongeveer 1850 neemt de rijkere burgerij afstand en gaat zich onderscheiden door een onderwezen Samenvatting |>

Pagina opslaan | Toon bewerking ter controle | Toon wijzigingen | Annuleren | Hulp bij bewerken (wordt geopend in een nieuw venster)

gegevens wijzigen

Klik op het tabblad 'bewerk', indien je de pagina wilt aanpassen. Je komt dan op een pagina met een bewerkingsvenster waarin de inhoud van die pagina staat. In dit venster kan de gebruiker de tekst aanpassen. Opslaan gebeurt via 'Pagina opslaan', vooraf controleren kan via 'Toon bewerking ter controle'. Binnen een wiki is het gebruikelijk om in het tekstveld 'Samenvatting' kort aan te geven wat er gewijzigd werd. Indien je bijvoorbeeld een geboortedatum zou wijzigen, kun je in de samenvatting 'geboortedatum van persoon x verbeterd' toevoegen. Aangezien je samen met anderen aan een wiki werkt, is dit de aanbevolen (en gebruikelijke) werkwijze.

4.3. Geschiedenis

Figuur 3: bewerkingsgeschiedenis 'Vlaamse Gemeenschap' uit Wikipedia

artikel overleg bewerk geschiedenis Aanmelden en inloggen

Vlaamse Gemeenschap

Bewerkingsgeschiedenis

(Nieuwste | Oudste) (vorige 50) (volgende 50) (20 | 50 | 100 | 250 | 500) bekijken.

Verklaring afkortingen: (huidig) = verschil met huidige versie, (vorige) = verschil met voorgaande versie, K = kleine wijziging

Vergelijk de aangevurde versies

☐	(huidig) (vorige)	@ 21 okt 2005 22:16 Bggoudje k (*+bg;)
☐	(huidig) (vorige)	@ 9 okt 2005 23:52 85.28.70.34
☐	(huidig) (vorige)	7 okt 2005 03:48 Jupiter
☐	(huidig) (vorige)	23 sep 2005 15:40 Jeroenvr k (Wijzigingen door 213.116.124.104 hersteld tot de versie na de laatste wijziging door Xybo)

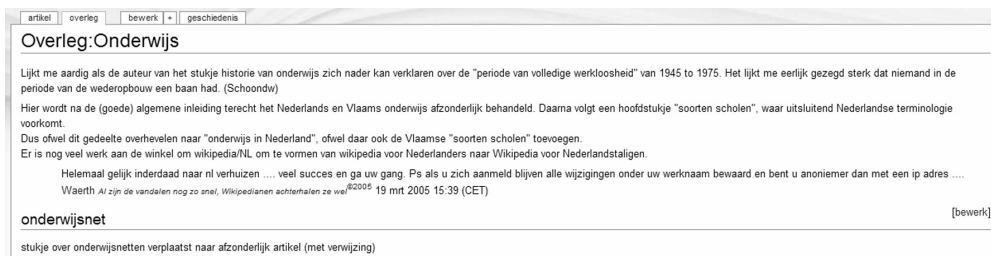
vorige versies
natrekken

De tekst die je onder 'Samenvatting' ingevuld hebt, krijgt je normaal te zien wanneer je op het tabblad 'Geschiedenis' klikt. Alle versies van de pagina zijn hier aanwezig en zijn terug te vinden via hun publicatiedatum (nieuws- te, oudste, vorige 50, volgende 50, enz.).

Een wiki biedt ook de mogelijkheid om verschillende versies met elkaar te vergelijken. Op die manier is het mogelijk om wijziging per wijziging te controleren en eventueel te herstellen.

4.4. Overleg

Figuur 4: overlegpagina voor 'Onderwijs' uit Wikipedia

overleggedeelte

In het overleggedeelte geven gebruikers aan in welke richting ze de pagina willen laten evolueren. Je bent niet verplicht om dit te volgen, maar het is wel aan te bevelen om met de opmerkingen rekening te houden. Indien je niet akkoord gaat met de strekking van de inhoud, kun je op deze plaats jouw visie aan de anderen meedelen.

4.5. Zandbak

oefenpagina

De meeste wiki's voorzien in een 'zandbak'. Dit is een wikipagina waar je kunt proberen hoe een bepaalde opmaak eruit zal zien. Indien je niet vertrouwd bent met de opmaak van wiki's of gewoon iets wilt proberen, kun je dus in de zandbak oefenen. Zie bijvoorbeeld de zandbak van de wiki op edublogs. (✓ www.edublogs.nl/wiki/ZandBak.)

■ 5. De anderen

samenwerking met
meerdere mensen

Een wiki komt tot stand door de samenwerking met meerdere mensen. Dit heeft een aantal consequenties waar men zich vooraf bewust moet van zijn. Zo kan een leerkracht een tekst opstellen en die een paar dagen later volledig veranderd terugvinden (inhoud, structuur, lay-out) of de tekst kan een richting ingeslagen zijn die men vooraf niet had voorzien.

Wie voor het eerst in een bestaande tekst wijzigingen aanbrengt, kan hier een onzeker gevoel bij hebben. Aanpassen en op een bestaande tekst verder werken (bv. geschreven door de leerkracht of een medeleerling) vergt initieel een nieuwe manier van werken en denken.

Daarnaast moet er altijd rekening gehouden worden met ongewenste aanpassingen van buitenaf, zoals spam attacks (dit is het proces waarbij een verzender ongevraagd probeert een of meerdere berichten te plaatsen) of bewust toegebrachte foute informatie.

■ 6. Inhoud

*zelf een wiki
opzetten*

Rekening houden met de andere, heeft ook gevolgen voor hoe men met de inhoud omgaat bij het opzetten van een eigen wiki (wie laat ik toe) en bij het gebruik van een externe wiki.

Indien men zelf een wiki opzet, moet men goed nadenken bij het uitdelen van de rechten. Wie mag er mee schrijven? Een auteur kan nuttige informatie toevoegen, maar kan in het slechtste geval veel schade toebrengen.

De betrouwbaarheid van een wiki is een moeilijk punt. Daarom is broncontrole een belangrijke component die we onszelf en onze studenten zullen moeten aanleren.

De bewerkingsgeschiedenis, de openheid en de uitgever van de wiki zijn vaak een indicator voor de betrouwbaarheid. Een pagina die dagelijks aangepast wordt, is vanzelfsprekend veel betrouwbaarder dan een pagina waar maar zelden een bewerking op gebeurt. Een wiki die niet publiek toegankelijk is en beheerd wordt door een betrouwbare bron (bv. een faculteit van een universiteit) geeft meer garanties op betrouwbaarheid dan een wiki zonder bron en uitgeversvermelding.

■ 7. Voor de hand liggende toepassingen

toepassingen

Wiki's kennen veel toepassingen. We baseerden ons voor deze lijst onder meer op een lijst van Projectforum (een applicatie van de firma *CourseForum Technologies*)⁹, een artikel geschreven door Pierre Gorissen¹⁰ en een artikel over educational wikis.¹¹

Takenlijst

Lijst waarbij je per student (of leerkracht) bijhoudt welke taken nog moeten gebeuren. De persoon in kwestie kan taken zelf wegnemen, zodra die uitgevoerd zijn.

Vorbereidingen

Onderdelen van een opdracht of project kunnen onder een paar deelnemers verdeeld worden. Indien dit inhoudt dat de deelnemers een bijdrage moeten leveren aan een document, kan men dit binnen een wiki laten gebeuren. Dit zal veel sneller gaan dan altijd de laatste versie doormailen. Alle deelnemers kunnen ook onmiddellijk feedback geven op de bijdrage van de anderen. Daarnaast kunnen ook bronnen of links toegevoegd worden, vragen gesteld worden en een projectstatus meegegeed worden.

Agenda (bij een les, vergadering of discussie)

Vóór de aanvang kan een wikipagina aangemaakt worden met een agenda die de deelnemers kunnen wijzigen. Na de meeting kunnen de deelnemers hun eigen nota's toevoegen, takenlijsten maken en eventueel de volgende samenkomst plannen.

Aankondigingen en mededelingen

Allerlei soorten informatie kunnen worden meegegeed of deelnemers kunnen zich onmiddellijk op een activiteit inschrijven. Zo kan een leerkracht aan de studenten vragen om zelf toe te voegen welk boek men aan het lezen is of voor welke sportactiviteit men voor de sportdag wil inschrijven.

Projectwerking

Met een wiki kunnen verschillende (generaties) studenten of projectmedewerkers aan een bestaand kennisgeheel verder bouwen of kunnen kleinere opdrachten in een later stadium tot een grotere eenheid samengevoegd worden. De deelnemers bouwen verder op bestaande kennis, werken samen binnen een gestructureerd geheel en er is interactie mogelijk buiten de eigen (school)gemeenschap. Denken we bijvoorbeeld aan een leerkracht aardrijkskunde die elk jaar een groepswork geeft over een wereldstad. Als de studenten dit jaar werken aan 'Parijs' en 'Londen', kan men het volgende jaar aanvullen met bijvoorbeeld 'New York' en 'Tokio'. Studenten kunnen leren uit het verleden en actief bijdragen aan de opbouw van kennis (een werkstuk belandt dus niet noodzakelijk meer voor eeuwig en altijd op een schap in de kelder of op zolder).

Knowledge Management

Bij Knowledge Management kan een groep onderzoekers of een groep mensen met hetzelfde interessegebied informatie aan elkaar doorgeven, zoals resultaten, ervaringen, vormingen, publicaties of favorieten. Waar men dit vroeger bijna altijd verborgen deed (intranet), kan men er met het gebruik van een wiki voor kiezen om dit openbaar te maken, zodat anderen eruit kunnen leren en eventueel er ook aan kunnen deelnemen.

■ 8. Minder voor de hand liggende toepassingen

↘ *Werken met
(open source)
elektronische
portfolio's p. xx*

Portfolio

Studenten kunnen een portfolio bijhouden. Hiermee wordt de plaats bedoeld waar men informatie over zichzelf bijhoudt en presenteert. Dit kan zowel in de vorm van een papieren map gebeuren, als met een on line internettoepassing bijgehouden worden (dus ook via wiki). Pierre Gorissen zegt hierover: “Zelfs als het gaat om het peer-to-peer reviewen van elkaars bijdragen zul je beter dan bij een wiki in het algemeen het geval is, zeggenschap willen hebben over wie welke onderdelen kan zien, laat staan wijzigen”.¹² Een wiki is dus minder geschikt voor een portfolio, omdat je meer controle nodig hebt over de inhoud en het niet wenselijk is dat alle informatie zichtbaar en aanpasbaar is.

Een wiki als projectomgeving voor groepen studenten

“Binnen de projectgroepjes zelf zal het bijhouden van bijvoorbeeld projectdocumentatie binnen de wiki handig zijn omdat het bijvoorbeeld tijdens het proces van brainstorming, uitwerken van deelproducten, enzovoort de gewenste ondersteuning biedt. De vraag is dan of de verschillende projectgroepen elkaars wiki's mogen zien (en eventueel wijzigen?) tijdens het uitvoeren van het project. Daar zal anders extra autorisatie op moeten komen”.¹³ Net zoals dat bij het portfolio het geval is, zal de lesgever moeten beslissen of een wiki wel het juiste werkinstrument is.

■ 9. Enkele concrete voorbeelden

De afdeling communicatie en multimediadesign van de Katholieke Hogeschool Limburg gebruiken een wiki binnen de cursus 'Content is king'.¹⁴ Deze wiki wordt gebruikt om door studenten verzamelde informatie te publiceren, alsook als kennisdatabank voor interessante artikels over de toekomst van on line publishing en on line journalistiek.

Figuur 5: 'newjournalism' uit de Content is king wiki

New Journalism -- Content is King -- WikkaSite : Newjournalism
 HomePage :: Categories :: PageIndex :: RecentChanges :: RecentlyCommitted :: Login/Register

Teaching on the future of online journalism

This Wiki is part of the "Content Is King"-course of the third bachelor year of Communicatie & MultiMediaDesign[©]-education

We will use this Wiki as a place to post all StudentsBlogs and set up a knowledge-base for interesting articles on the future of on line publishing and on line journalism.

As we realize that it is impossible for us to have access to all interesting articles on this topic we want to tap into your knowledge and/or experience: can you provide new articles which deepen or broaden the scope of the topics? Maybe you can point us towards a still uncovered domain???

Unsure on how to edit this page? Read the editing tips and experiment in the Sandbox.

So, feel free to **contribute/edit/...** and **copy-paste** for use in your own educational project (or your favorites folder)...

General questions:
 more articles
 more articles on multimedia publishing
 more concrete examples
 better titles
 better categorisation
 A good discussion
 ...

Want to get in touch? Go to the contact-page.

OK, this page is containing a lot of information, people are bringing on bits of information and this page is growing. Fritz and me were checking it last night and agreed that we need some structure in here. Check our proposal, and feel free to edit.

The following topics are dealt with:

I. Tools & History
 History until now
 Tools & technologies

II. "Gatekeepers no more"
 "Gatekeepers no more"
 Who is a journalist now?
 And for you traditional journalists we got...

III. From conversation to construction
 I media, we media,... We create
 How can I "Create"?

IV. "We the media"
 The open source adagio
 On citizen journalism, community journalism,...

V. Examples

VI. Trust - credibility - objectivity - ethics

VII. Power to the people

↳ *Migratie naar
 Dokeos : pluspunten
 van open source... p.
 xx*

Studenten van het departement RITS aan de Erasmushogeschool Brussel kunnen van de MontageWiki gebruik maken.¹⁵ De vormgeving is luchtig en er is veel informatie terug te vinden over hoe men alles aanpakt.

De Hogeschool Gent gaat wiki's integreren in Dokeos, het elektronische leerplatform dat gebruikt wordt door de Associatie Universiteit Gent. Wiki's zullen aangemaakt kunnen worden op cursusniveau (voor iedereen die in die cursus ingeschreven is) of op groepsniveau. De instellingen van een wiki nemen de instellingen over die op cursus- of op groepsniveau bepaald werden (zichtbaar of onzichtbaar voor studenten). Dokeos is evenwel een systeem dat vandaag 'gesloten' is. Dat wil zeggen dat de wiki alleen zichtbaar is voor personen die kunnen inloggen op het systeem van de Hogeschool Gent en die daar bekend zijn. De mogelijkheid bestaat dat in de toekomst cursusobjecten van Dokeos selectief open zullen zijn naar gelang van de keuze van de auteur.

■ 10. Een wiki aanmaken

10.1. Is een wiki de juiste werkvorm?

het juiste werkinstrument?

We geven hier een korte opsomming wanneer een wiki een geschikte werkvorm is:

- Samenwerking met anderen is een pluspunt (met anderen buiten de eigen school of over studentengeneraties of -groepen heen).

- Studenten werken aan kleine kennisgehelen die later in een wiki toegevoegd kunnen worden (de leerkracht maakt een wikipagina 'sport' aan, waarop alle studenten de sport van hun keuze uitwerken en die later aan de wiki toevoegen).
- De openheid vormt geen probleem (we denken dan aan evaluaties, persoonlijke commentaar, individuele opdrachten).

10.2. Het opzetten

een wiki maken Nadat je besloten hebt om een wiki op te zetten, moet je alle aspecten van een wiki in kaart brengen. Er moet vooraf goed nagedacht worden over inhoud, evaluatie, begeleiding en technische aspecten.

Inhoud

Als leerkracht moet je nadenken over de manier waarop de wiki zal worden opgesteld. Als een leerkracht geschiedenis een wiki opzet over 'de geschiedenis', dan zal hij eerst moeten uitwerken op welke manier de wiki ingevuld moet worden. Het zou kunnen dat hij begint met 'de oudheid'. Daaronder kiest hij voor 'de Romeinen' en 'de Grieken'. De leerkracht neemt het best zelf de verantwoordelijkheid op zich voor de afbakening en onderverdeling van de wiki, eventueel in samenwerking met de studenten.

De student

Twee belangrijke punten zijn de manier van evaluatie en de mate van begeleiding.

evaluatie Bedenk vooraf hoe je de student wilt evalueren. Als je een individuele evaluatie wenst, hou er dan rekening mee dat het niet altijd eenvoudig zal zijn om de afzonderlijke bijdragen terug te vinden wanneer een wiki door meerdere personen aangepast werd. Misschien geef je er de voorkeur aan om de evaluatie te laten gebeuren voordat de informatie aan de wiki is toegevoegd. Dit is minder belangrijk als je het eindresultaat gaat beoordelen.

goede begeleiding Zorg ervoor dat uw studenten goed weten wat je van hen verwacht. We hebben in punt 2 een wiki vergeleken met een blanco boek zonder bladzijden. Het indelen, toevoegen en aanpassen kunnen voor een student problemen opleveren. De begeleiding van de studenten is dan ook bijzonder belangrijk om een goed resultaat te bereiken.

historiek van de versies Vergewis je er als docent van of de gehanteerde software een historiek van de achtereenvolgende tekstversies beschikbaar houdt. Een historiek kan noodzakelijk zijn om de bijdragen van de studenten afzonderlijk te bepalen.

- Technisch*
- welke software kiezen? De beschikbare wikisoftware¹⁶ en hostingsmogelijkheden¹⁷ veranderen nog elke dag. Er zijn momenteel meer dan 100 verschillende wiki-engines beschikbaar.¹⁸ Daarom raden wij aan om eerst bij uw instelling of ICT-coördinator na te gaan of er binnen uw schoolgemeenschap al gebruik gemaakt wordt van wikisoftware. Indien dat het geval is, is het aan te raden hiermee verder te werken. Wiki's kunnen een onderdeel zijn van uw elektronische leeromgeving en zullen dan vrij snel en eenvoudig opgestart kunnen worden. De meeste wiki-engines zijn open source (niet betalend) en beschikbaar onder het *GNU General Public License* systeem.¹⁹ Indien je snel van start wilt gaan en er binnen uw onderwijsinstelling geen wiki's aanwezig zijn, kun je kiezen voor een on line en gratis hostingsmogelijkheid. Het opstarten van dit soort wiki's is meestal eenvoudig. Het nadeel is dat de technische opties vastliggen en je hierin meestal geen wijzigingen kunt aanbrengen.
- ↘ Open cursussen, p. xx
- zelf hosten Indien uw instelling voldoende faciliteiten heeft en er voldoende technische kennis aanwezig is, kun je ervoor kiezen om een wiki zelf te hosten. Dit biedt een school of een scholengemeenschap het voordeel om de wiki zelf technisch te ontwerpen. Afhankelijk van de gekozen software, zal de installatie moeten gebeuren op een daarvoor geschikt systeem. Houdt er rekening mee dat dit kan leiden tot moeilijke installatieprocedures en specifieke kennis kan vereisen op het gebied van het besturingssysteem, de programmeertaal en het databasebeheer. Afhankelijk van de situatie kan het dus noodzakelijk zijn om samen te werken met een technisch geschoolde of technisch onderlegde collega.
- Bij de keuze van een *wiki-engine* en hosting moet men rekening te houden met²⁰ de eigen kennis en de faciliteiten binnen de instelling, de gewenste technische opties, het licentiesysteem, functionaliteiten voor de schrijvers én de lezers, gebruikersbeheer, rechtenbeheer (inlog en wachtwoordbeveiliging of afsluiten van bepaalde delen), importeren en exporteren van externe gegevens, aanpasbaarheid van de gebruikersinterface, meertalige ondersteuning, uitbreidbaarheid, overzetbaarheid (naar een ander systeem) en schaalbaarheid.
- licentiesysteem
- Enkele aandachtspunten*
- Een belangrijk onderdeel van publiceren op het web is het licentiesysteem (auteursrecht). Als je een publieke wiki hebt, moet je er rekening mee houden dat je zult werken met inhoud die door anderen aangebracht werd. Informeer je vooraf en meld op uw wiki het door u gekozen licentiesysteem om problemen te vermijden. Naast het traditionele copyright, kan men bijvoorbeeld ook kiezen voor een flexibele vorm van copyright via Creative Commons.²¹
- ↘ Open cursussen, p. xx

Denk goed na over het rechtensysteem. Mag iedereen onbeperkt wijzigingen aanbrengen? Moeten gebruikers zich eerst registreren? Wie mag veranderingen goedkeuren of vroegere versies herstellen?

■ 11. Besluit

voordelen De wiki biedt als werkvorm niet alleen een nieuwe manier van werken (zoals besproken in punt 7, maar heeft twee belangrijke voordelen: Het biedt de deelnemers de mogelijkheid om te leren samenwerken aan een groter geheel. Hoe beter de samenwerking, hoe groter de kans op een kwalitatieve wiki of een geslaagde opdracht. Het past binnen de huidige maatschappelijke context, waar content 'open' wordt en gedeeld wordt met de anderen, zowel binnen als buiten de school.

■ 12. Literatuur

Schwartz, L., Clark, S., Cossarin, M. en Rudolph, J., *Educational Wikis: features and selection criteria*, in *International Review of Research in Open and Distance Learning*, april 2004, ISSN: 1492-3831 (zie ook eindnoot nummer 13).
 Gorissen, P., *WikiWiki: Anarchie in het hoger onderwijs*, e-learning Themasite, (zie ook eindnoot nummer 12).
 De Smet, C. en D'haese, I., *Hoe kan ik meerdere (generaties) studenten laten samenwerken aan kennisopbouw door het gebruik van een wiki?*, website Digitale Didactiek, <http://www.digitaledidactiek.nl/dd/samenwerken/1010>.
 Een technische kenmerken vergelijkingstabel: <http://wiki.splitbrain.org/wiki:compare>.
 Een overzicht met mogelijke wiki-engines: <http://c2.com/cgi/wiki?WikiEngines>.
 Nederlandstalige informatie over wiki's: <http://wiki.pagina.nl/> of de wikipagina van Edublogs.nl, (zie ook eindnoot nummer 5).

Noten

1. Wikipedia, Wiki: <http://en.wikipedia.org/wiki/Wiki>.
2. Wikipedia, Wiki: <http://nl.wikipedia.org/wiki/Wiki>.
3. WikiWikiWeb of WardsWiki: <http://c2.com/cgi/wiki?WelcomeVisitors>.
4. Microsoft Channel9: <http://channel9.msdn.com/ShowPost.aspx?PostID=7726>.
5. Wikipedia, Wikipedia: <http://nl.wikipedia.org/wiki/Wikipedia>.
6. Wikipedia, Nupedia: <http://en.wikipedia.org/wiki/Nupedia>.
7. Nupedia archief site: <http://nupedia.8media.org/>.
8. Wikipedia, Onderwijs: <http://nl.wikipedia.org/wiki/Onderwijs>.
9. CourseForum Technologies: <http://www.courseforum.com/pf/usage.html>.
10. Gorissen, P., *WikiWiki: Anarchie in het hoger onderwijs*, e-learning Themasite: <http://elearning.surf.nl/e-learning/artikelen/2374>.
11. Schwartz, L., Clark, S., Cossarin, M. en Rudolph, J., *Educational Wikis: features and selection criteria*, in *International Review of Research in Open and Distance Learning*, april 2004, ISSN: 1492-3831: http://www.irrodl.org/content/v5.1/technote_xx-vii.html.

12. Gorissen, P., WikiWiki : *Anarchie in het hoger onderwijs*, e-learning Themasite : <http://elearning.surf.nl/e-learning/artikelen/2374>.
13. Gorissen, P., WikiWiki : *Anarchie in het hoger onderwijs*, e-learning Themasite : <http://elearning.surf.nl/e-learning/artikelen/2374>.
14. Afdeling c-md KHLim, Content is king wiki : <http://cmdstud.khlim.be/~niels/new-journalism/wikka.php?wakka=HomePage>.
15. Departement Rits Erasmushogeschool, Montage wiki : <http://dokeos.ehb.be/wiki/index.php/Montage>.
16. Wikipedia, Wiki software : http://en.wikipedia.org/wiki/Wiki_software.
17. Wikipedia, List of wiki farms : http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_wiki_farms.
18. Wikibooks, How to start a wiki : [http://en.wikibooks.org/wiki/Wiki_science_How-ToStartAWiki](http://en.wikibooks.org/wiki/Wiki_science_How_ToStartAWiki).
19. GNU, Licenses : <http://www.gnu.org/licenses/licenses.html>.
20. Wikibooks, How to start a wiki : [http://en.wikibooks.org/wiki/Wiki_science_How-ToStartAWiki](http://en.wikibooks.org/wiki/Wiki_science_How_ToStartAWiki).
21. Creative Commons : <http://creativecommons.org/>.

